

REDACTIA:
și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Articoli și corespondențe pentru publicare se trimit redacțiunii.

Concure, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit Administrațiunii tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI:
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.

PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.

Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

Pentru popor.

E surprinzător numărul analfabeților la noi, pentru că stă în disproporție cu numărul școalelor noastre. După numărul școalelor ce le avem ar trebui să avem mai mulți analfabeți.

Cum să explică lucrul acesta? Așa, că școalele noastre au stat necontrolate în destul, la discrețiunea învățătorului și între învățători încă sau aflat mulți neconștiențioși. Așa bunăoară ne spunea odată un comisar de examene, că a aflat o comună cu școală, în care învățătorul a funcționat 20 de ani și în întreaga comună nu sa aflat mai mult de doi bărbați știutori de carte, doi cărturari în 20 de ani! nu este aceasta grozav? Și pe cât știm noi aceea comună nu este singură în felul acesta.

Introducerea controlului mai sever în școalele noastre și în special introducerea comisarilor didactici, au relevat multe păcate ale intrelăsări de unde apoi sau întors multe lucruri spre bine, prin luminarea și stimularea învățătorimei la o mai intensivă instrucțiune. Astăzi putem zice că sau îmbunătățit învățământul cel puțin cu 50%, dar școala tot nu poate înlocui omisiunile trecutului, în ordinea cerințelor timpului. Pentru că iată să cere la exercicierea drepturilor cetățenești știința de carte; și fără de carte nu se poate fericii omul nici în lupta pentru pâinea de toate zilele, unde cărturarul este preferit.

Toate acestea au determinat atât autoritățile civile cât și cele bisericesti, precum și pe particulari să ia inițiativa pentru cultivarea poporului și prin aceasta să pună botă culturai generale a poporului.

Conzistoarele noastre sunt preocupate de acest gând. Prea Sfințitul nostru Episcop de mult face apostolia culturai prin atențiunea ce o dă școalei cu ocaziunea deselor vizite ce le face în parohii, prin cuvântările sale pline de îndemn pentru învățătură și prin jertfele ce le aduce pe altarul învățământului. Tot așa a pășit și Reuniunea învățătorilor din Arad, care a angajat învățătorimea la cursurile extra ordinare pentru înștruirea poporului în scris și cetit. Cu bucurie vedem, că la acest cor sa asociat acum și »Astra«, care pub-

lică concurs pentru un Abecedar pe seama »adulților«. Și suntem siguri, că nu va fi român care să nu contribue cu puterile ce le are la nobila nizuință de a dă lumină poporului și prin aceasta a-l face accesibil pentru recerințele timpului.

Lumea cultă de mult a ajuns la convingerea, că nu este suficientă școala elementară pentru îndreptare peste toată viața, ci că fiecare persoană are să fie cultivată în felul existenței sale, și ca adult, ca să fie destoinic pentru lupta de existență. De aici provine, că androgogia cuprinde terent tot mai larg prin instituirea cercurilor culturale ale tuturor pașurilor sociale.

În pornirea pentru înștruirea poporului în condițiunile elementare ale culturai, în cetit și scris vedem șimburele asocierilor viitoare în societăți culturale și economice, în cari să se formeze scutimentul comun al datoriei față de sine și față de obștea la care aparține.

Soarele pentru toți lucește, dar numai pentru cel cu ochi luminează. Așa lucește și soarele culturai pentru toți, dar numai pentru cel cu ochi este îndreptar. Precum orbul ca de la lumina soarelui în gropi, întocmai astfel cade și orbul intelectual în cursele vieții la lumina culturai. Iar proverbul maghiar zice: szemesé a világ vaké az alamizsna. Un popor orb intelectualmente este cerșitor.

Când ne exprimăm bucuria asupra generoasei porniri întreprinsă pentru luminarea poporului, apelăm la toți cărturarii nostri să se pună la dispozițiua acestei porniri.

Cel mai productiv este capitalul intelectual; acum este vremea a îmbogăți capitalul intelectual al poporului nostru, pentru a-l face productiv, dacă e să nu bancrotăm.

Congresul pedagogiei morale.

În ziua a doua a desbaterilor a vorbit, în ședința a treia de dimineață, profesorul din Kopenhaga, Starcke.

Când întră copiii în școală — zice oratorul — sunt veseli și doritori de lucruri noi, dacă sunt sănătoși. E destul, dacă eșind din școală vor fi sănătoși și vor ști respectă părerile altora.

Bryant spune, că vine o adunătură de copii simțitori, inteligenți cu voință proprie ș. a. Încăpăținarea e izvorul negativ, asociabilitatea izvorul pozitiv, între cari învățătorul trebuie să fie un rege constituțional, care întreabă poporul despre dorințele și voința sa, dar se folosește și de veto al său, lăsând puțința de validitate a inițiativei copiilor.

Dr. *Thumser* stăruie asupra exemplului de morală, care trebuie să fie învățătorul.

Mai mulți oratori combat pedeapsa și răsplata în școală.

Dr. *Gratl* cere mai multă intensitate pentru deșteptarea gustului, pentru plăceri sufletești alese; Arthur Hart relevează neîndestulitoarea pregătire teoretică asupra datorințelor cetățenești.

Bray din Londra, *Wolgat* din Hamburg și *Fohannessohn* din Berlin vorbesc despre literatura pentru copii: Cărțile trebuie să înfățișeze realitatea și idealul, arătând, cum idealul învinge. Scrierile classicilor buni sunt mai potrivite decât »literatura pentru copii«.

Interesul pentru aventuri poate fi remediat prin escurzii. Vizitațiunile de muzee impresionează mult și produce și plăceri și moralitate, căci morală sănătoasă se poate sprijini numai pe urmările faptelor firești. Simpatia cu faptele animalelor produce altruism. Aceste probleme au fost atinse de trei oratori.

Dr. *Hawartt* din Londra accentuează, că e nesistematică predarea religiunii, în raporturile ei cu științele, lucru care aduce primejdii. — În legătură cu aceste expuneri, *Adamson* împarte materiile de învățământ în trei grupe și anume: matematicile și științele; literatura și istoria partea umanistă-morală a învățământului; și studiul naturii și a artelor casnice, dintre cari face parte și igiena.

Sidgwick din Oxford crede că istoria literaturii, ocupându-se de caractere, simțiri, fapte și patimi omenești, cu urmările lor, — pot folosi foarte mult la educația morală. Gooch stăruie asupra istoriei ca material corăspunzător pentru educațiunea morală. Dr. *Suller* grupează planul de învățământ în jurul istoriei.

Mis *Alice Wood* susține părerea, că trebuie să căutăm a produce prin educație »persoane vi-guroase în relații drepte cu celelalte persoane«.

Asupra bibliei *Stanton Coit* zice, că pentru cel-ce caută a statornici credința în legea cauzelor și efectelor, nu este de nici un folos; iar *Glozebrook* susține, că biblia e singura carte, care în haosul treptelor felurite ale moralității introduce unitatea.

F. W. *Rowe* din Londra stăruie asupra valorii morale a muncii cu mâinile.

Un copil, căutând să facă un lucru ce dorește, mai ales dacă îi vine dela sine pofta de a-l face,

e nevoit a cugetă logic și a orînduî între ele un șir de lucrări. Minte a i-le pune înainte, le însoțește și le judecă, și în sfârșit își dă hotărîrea asupra lucrării isprăvite. Această educație prin sine însuși e de cea mai înaltă însemnătate. Puterea mișcătoare e din lăuntru, nu din afară.

Ca ultim comunicat din această ședință a fost făcut de Miss *Ravenhill* din Londra, arătând valoarea morală a învățaturii științifice a gospodăriei:

Cere metode mai ordonate, simțul exact al timpului, răbdare și exactitate în amănunte, exercitarea a cât mai mari prevederi, judecată critică asupra sa însuși și stăruință; mai multă sprinte-neală, mai multă iscusință pentru a găsi ce e de făcut într'un cas oarecare și dibăcie în folosirea mânilor, cum și priceperea muncii făcute de alții. În câte case duce lipsa acestor însușiri la cheltueli nesocotite, la neregulă, boală, nefericire! Simțul de a fi răspunzător pentru alții și în deosebi de tineri ori servitori ș. a. crește și agerește forța rurală, crează idealuri mai înalte despre viață.

Ce e religia?

În ziua a treia, la ședința a V-a de dimineață vorbește *Muirhead* (Birmingham) despre concepțiunea religie, care nu este numai unitatea și un scop comun al omenirii întregi, ci »un scop și o unitate în lume, luată ca un tot«. Ființa înaltă, a cărei fel de a lucra o cunoaștem numai cu ochii credinții a inspirat Scripura și îndeosebi s'a învederat prin faptele lui Iisus Nazareneanul.

Positivismul crede că omenirea e întruparea minții, voinții ș. a., dar nu vrea să primească o legătură între lumea externă și subiectivitate. Moment moral ar fi în pozitivism numai, dacă ar primi idea, că realitatea cea mai de pe urmă și absolută a lumii este lumea spiritului.

Părintele *Syttelton* din Eton arată, că viața și caracterul lui Hristos, așa cum le găsim în scriptură, dau cel mai desăvârșit ideal moral pentru tinerime.

Asupra educației morale a orbilor, zice Simon Heller, că spre a-i face să înțeleagă legătura între lumea subiectivă și cea obiectivă, trebuie să le dăm puțința de a învăța o meserie, astfel se vor simți neatârnați și vor avea tărie morală, fiind mai vrednici.

Celebrul Cesare Lombroso spune, că întărirea trupului prin gimnastică, mers și fugă prin aer liber, îndreaptă pe criminalii prin educație greșită. Cei-ce au semnele cunoscute ale criminalității să se despartă de ceilalți copii și să se facă silințe de a le întări centrele inhibitorii. Corupția, violența și itriga, care conduc și stăpânesc lumea, zice Lombroso, fac mai ușoară reușita criminalilor decât a oamenilor cinstiți. Dacă Napoleon, Bon-langer și Crispî n'ar fi învățat carte, ar fi fost cu mai mult bine pentru Franța și Italia. Astăzi

admirația frumseții și puterii duce la trândăvie, nesupunere și silnicie (Wilde!). Nu trebuie să pedepsim prea aspru pe copii, căci e foarte răspândită la ei o epocă de criminalitate, să căutăm a le arăta lămurit urmările faptelor rele. Criminalii tineri să fie trimiși în institute și colonii organizate anume.

Religia și morala neatârnată, este o alta problemă, la a cărei discuție secretarul adunării enunță principiul, că fiecare copil, oricare ar fi religia ori filozofia părinților lui, să ajungă, în vârstă fiind, a se respecta pe sine și a lucra pentru binele obștesc.

Canon Wilson e de părere că educația religioasă înlocuiește pe cea morală, fiindcă recunoaște și exciță sentimente puternice.

Russel arată un sistem de educație morală întemeiat pe sociabilitate. Bryant susține, că copiii învață bunătatea simțind efectele ei, ale vitejiei și ale adevărului.

Sfințirea bisericii din Petriș.

Una din cele mai mari mângăieri sufletești pe cari le poate avea poporul nostru este aceea, de a avea în mijocul său pe capul bisericii sale, care să-i vorbească cuvinte dulci de mângăiere și îmbărbătare, iar ei să-le asculte cu suflet deschis și dornic de cuprinderea adevărilor religioase, de cuprinderea unicului balzam al rănilor sufletești.

Cât este de mare iubirea și alipirea popoului nostru către capul conducător al bisericii, se poate vedea mai vărtos atunci, când acesta fără conștientare la osteneală, își jertfește timpul pentru ca în persoană să-și cerceteze fiii săi sufletești.

Deacea intrarea Arhiereului într-o comună ai cărei locuitori sunt pătrunși de sentimentul religios — este privită din partea acestora, ca un moment de bucurie fără păreche în viața lor pământească.

De o astfel de sărbătoare a avut parte Duminecă în 5/18 Octomvrie a. c., comuna Petriș cu ocaziunea sfințirii bisericii locale, pentru săvârșirea cărui act, P. S. Sa Domnul Episcop însoțit de P. C. Sa protosincelul Roman R. Ciorogariu, protopopul Vasilie Beleş, diaconii Cornel Lazar și Cornel Tempelean a plecat din Arad Sâmbătă în 4/17 Oct. la orele 12 a. m., cu trenul accelerat spre Petriș.

La Radna li-s'a asociat protopopul tractual Procopiu Givulescu, iar la Ilteu a fost întimpinat P. S. Sa de preoții din Petriș și Ilteu. În Ilteu P. S. Sa a săvârșit actul vecerniei, la sfârșitul căruia a rostit o cuvântare plină de avânt moral și sfaturi înțelepte acomodată cerințelor și împrejurărilor locale.

În urmă a cercetat și școala, unde a pus întrebări școlărilor mititei, cari cu priviri de plină reverință către cel mai mare părinte sufle-

tesc al lor, răspundeau cu destulă siguranță. Îți eră cea mai mare plăcere să privești și să ascuți conversația P. S. Sale cu micii vlăstari ai unui popor sărac și năcăjit dela care însă, fără încunjur, s'ar putea aștepta, întru toate, mai mult decât este.

La 5 ore p. m. P. S. Sa și-a continuat călătoria spre Petriș. La hotarul comunei P. S. Sa a fost întimpinat de comitetul parohial și de o multime mare de popor care a eșit la rândul său să-și manifesteze iubirea și dragostea față de ocrotitorul și scutul sufletului său.

P. S. Sa după ce a sosit în comună, a fost adăpostit în palatul domeniului contelui Zoltenszki. La orele 6^{1/2} a plecat cu suita sa la sfânta biserică, unde sa ținut serviciul vecerniei îmbinată cu privigerea. Serviciul amintit s'a săvârșit de către protoprezviterul tractual Procopie Givulescu, preoții Iosif Cimponer și Ioan Popoviciu, diaconii Cornel Lazar și Cornel Tempelean.

După terminarea serviciului, Preasfinția Sa în cuvântarea ținută poporului l'a pregătit pentru ziua praznicului așteptat cu atât dor și sete, îndemnându-l și sfătându-l la pace și iertare împrumutată, ca astfel jertfa adusă prin zidirea, renovarea și înfrumusețarea lăcașului mării lui Dumnezeu, să fie primită întru jertfelnicul cel mai pre sus de ceriuri.

Adevărata sărbătoare s'a prăznuit a doua zi semnalată fiind des de dimineață prin bubuitul treascurilor și sunetul clopotelor.

La ora 9 dimineața preoțimea și poporul a condus pe Preasfințitul dela castel la biserică cu litia. Aici după îmbrăcare a urmat sfințirea apei mici săvârșită de către P. S. Sa cu cea mai mare solemnitate, după aceasta a urmat actul sfințirii și încunjurarea bisericii cu cântările și cetirea evangeliilor la locul convenit și după reîntoarcere în biserică s'a început și săvârșit sfânta liturgie, pontificând P. S. Sa cu ajutorul P. C. Sale Roman R. Ciorogariu, protopopii V. Beleş, P. Givulescu, preoții: I. Cimponer, I. Popoviciu, V. Gruescu, V. Neiculescu, P. Vesa, A. Grozescu și C. Monța, diaconii C. Lazar și C. Tempelean.

În decursul sfinteii liturgii P. S. Sa a bine voit a hiroteni întru preot pe diaconul Cornel Tempelean ales preot în comuna Drăgoteni.

La sfârșitul sf. liturgii P. S. Sa Domnul Episcop a rostit o predică frumoasă prin care le-a dat credincioșilor ascultători (foarte mulți și din comunele învecinate) sfaturi înțelepte pentru învingerea greutăților zilnice și pentru respingerea ispitelor lumești.

După ieșirea din biserică, Preasfinția Sa s'a retras la cortel unde și-a făcut onorurile: protopretorele cu antistia comunală, preoțimea în frunte cu protopopul tractual, comitetul parohial, sub conducerea parohului Iosif Cimponeriu și apoi învățătorii.

Rentorcând Preasfinția Sa vizitele la cei îndreptățiți, a urmat prânzul servit în palatul contelui Zoltenszki, unde pelângă preoții liturgisători au luat parte și primpretorele Salacz împreună cu reprezentanții comunei politice și învățătorii prezenți.

După prânz la 5 ore, între urările poporului P. S. Sa s'a reîntors la Arad, unde a ajuns sara la orele 9.

Sufletul omenesc

(studiu metafizic)

de

Vichentie Simiganoschi

preot ort. rom. în Ilișești (Bucovina).

— *Introducere.* —

Omul ca o ființă psihofizică prin boldul de conservare este pus de creatorul său cu natura într'un intim contact fizic și intelectual. În acest raport el de timpuriu a simțit necesitatea noetică, să-și explice diverzele fenomene din realitatea empirică. Cel mai apropiat obiect, din câte îl impresionează și-i agită interesul cunoașterii, fără de îndoială își este el singur prin sine însuși și prin semenii săi.

Cauzalitatea dominantă ca principiu de existență și perpetuare fiind deodată și cea mai frecventă formă noetică, în care cunoștințele noastre se sleiesc, de aceea geniul omenesc stând sub postulatul gândirii totdeauna a stăruit să-și explice fenomenele empirice sub raportul pragmatic al nexului causal. În aceeași măsură, în care caută cauzele necunoscute ale efectelor concrete, stăruia și la cunoașterea pragmatică a fenomenelor biologice din însăși viața sa psihofizică și pe cale autoempirică de cu timpuriu le-a redus la principiul intern — „suflet“, — pentru a cărui precizare logică a inventat un semn *onomatopoetic*.

Tehnica lui ideografică în toate limbele are o apropiere consonantă cu funcția de respirație, în care viața omului, ca efect al acestui principiu de actualitate se manifestează.

Cuvântul românesc „suflet“, dela suflare, cel latin *spiritus*, cel evraic *nephes* după ideografie înseamnă principiul de viață, după creațiunea graiului se derivă dela funcția organică a respirației, sunt de aceea semne fiziomitative sau onomatopoetice, în cari sunetul organic produs de respirație se imitează în tehnica graiului prin sunete similare.

Știința despre suflet în raportul său reciproc cu corpul se numește psihofizică, ceea-ce măsură gândirea în raport cu evenimentele interne — psihologică, iară ceea-ce precizează normele gândirii este logica. Cu ființa și sediul sufletului se ocupă metafizica.

I. Ființa sufletului.

Problema despre ființa și rezidența sufletului este de o vârstă cu gândirea speculativă, și mitologia antică, conține în mod figurativ toate vederile despre acest subiect. Aetheros, fiul lui Crebos (întunericul) și a

noptei Nyx — numerat între substratele cozmice se glorifică în înnurile orifice ca sufletul lumii.

Hylozivistii sau filozofii ionici materialisti priviau eterul, numit mai târziu de Aristotel „quintesență“, ca izvor de căldură și ca substanța cea mai supremă, din care derivă existența și gândirea. De asemenea îl numiau și Stoicii o suflare caldă. (Diog Laert VII 1156), Epicureii îl țineau de o materie igniaeroformă, care ar consta din atome de tot mărunte, amestecate prin corpul omenesc (Diog Laert X. 1. 63.) Neoplatonicul Porphyrius (233—304) susține dishotomia în spirit și corp eteric. Analog învață spiritualistii și Fichte. Pentru că fizica îl admite ca o substanță volantă, din care s'ar explica lumina și electricitatea, unii filozofi, ca d. e. Ph. Spiriller în scrierea sa „Dumnezeu în lumina științei naturale“ Lipsca 1883 declară Aerul de Dumnezeu.

Egiptenii aveau despre ființa sufletului următoarea credință: Dumnezeu suprema rațiune și izvorul nescecat în înțelepciune a dat fiecărui om o părțică din ființa sa, pe care ei și-o închipuiau ca o pară mistuitoare. Pentru că cea mai mică scântee din rațiunea dumnezească ar nimici corpul omenesc, de aceea Dumnezeu a învălit-o într'o substanță dumnezească numită — ba — spirit? Dară fiindcă și în aceea învălitoare, ea ar arde corpul omenesc, Dumnezeu le-a învălit pe amândouă în a treia substanță numită — nivel — suflare, cu ajutorul căreia sufletul se poate lăși prin tot corpul, fără ele să-l mistuiască.

Așadară scânteea dumnezească învălită în spirit, amândouă în suflare, tustrele în corp material organic fac pe om.

Pentru Plato sufletul este ceva simplu, nematerial, nemuritor el îi atribuie 3 calități: rațiunea, curajul, pofta. Aristotele deasemenea încă îl privia de principiul vieții în 3 capacități: 1) forța vegetativă, 2) simțirea, dorința, mișcarea, 3) rațiunea

Drept întrebare la întrebarea despre ființa sufletului în ziua de azi avem 4 teorii.

I. *Dualismul antropologic* ține sufletul de ceva cu totul deosebit de corp, atât după ființă, calitate și acțiune. El are atât aderenții cât și adverzarii săi. Pentru că unii îl prea delatează, alții îl privesc de o naivitate. Dară precum nu putem separa cu totul materia de forță și corpul de suflet, tot așa nu le putem confunda, ci mai vârtos avem a le privi de corelate. Intemiat de neoplatonicul filozof Plotin (205—270) s'a precizat de cătră Descartes-Cartesius și în timpul modern e susținut de Gunter, Krause, Ulrici.

II. *Materialismul*, care privește sufletul de eflorescența vieții organice, devine atomistic, când îl identifică cu nervii și cu crerii, dinamic, când îl confundă cu funcția lor.

Reproșabilă este teoria sa din aceea cauză, pentru că nu materia ei, imaginile despre dânsa și conștiința noastră este baza filozofiei. Din acest motiv lumea nu este așa, cum ea ne pare a fi ci așa cum rațiunea limpede o privește.

Prin faptul, că el disconzideră cauza vieții organice și evenimentele biologice, pentru că confundă cauza cu efectul, forța activă cu materia pasivă, și cum se iscă conștiința, nu poate explica, de aceea el nu se poate valida ca o știință perfectă.

Incepând cu școala hylozoistică din secolul VI a. Hr. a fost reprezentat de Leukip. Demonstrat, Epikur, Lukrețiu, iară în evul modern de senzualiști sec. 18 și de materialişti sec. 19.

III. *Idealismul* privește corpul de un produs real sau ideal al sufletului.

Intru cât sufletul este agentul tuturor evenimentelor morfologice și biologice, și corpul se desvoaltă prin acțiunea sa îl putem numi producătorului său. Prin faptul, că sufletul este autorul ideilor despre corp, că el este acela ce-l poate ține în bună stare și-al nimici prin distrabalare; pentru că omul cu manifestație intelectual-morală încă este produsul sufletului său, de aceea idealismul are mai mult raționament decât materialismul, care neagă existența sufletului. Și din punct de vedere noetic idealismul este proeminent materialismului, pentru că explică toate prin principiul intelectual din lăuntru nostru, pe când materialismul senzualistic reducând cunoștința la senzație, ca ultimă cauză noetică o trece cu vederea prevalentă subiectului cunoscător peste senzoriul mecanic și peste obiectul inconstiu.

Din motivul, că omul ca ființă ideală trăește în ideile estetice, cari peste materia inertă, pasivă, îl rădică pe culmea misiunii sale intelectual-morale și religioase, idealismul are deosebit farmec speculativ, când ține cuvenită socoteala de raportul reciproc între corp și suflet, ca și de intima coingerență ale ambelor firi.

Intemeiat în vechime de școala eleatică și de Pleso, în evul nou e reprezentat de Leibniz, Lotre, Berkeley, Fichte, Schubert.

IV. *Filozofia identitară* privește corpul și sufletul de corelatele omului, corpul de obiectivarea sufletului și sufletul de ideea corpului.

Aceasta teorie numită și filozofia absolută, pentru că socotind gândirea cu existența, subiectul cu obiectul, materia cu spiritul de una, unitatea lor nu o caută ca materialismul în lumea fenomenelor, ci în ultima și suprema cauză, unde contrastele și existența individuală dispar cu totul și se perd în noianul imens al supremei entități, precum caută și prorocul: „Unde este împăratul sau ostașul, bogatul sau săracul, dreptul sau păcătosul“.

Intru cât reduce toate la cauza necauzată sau absolută, din care toate și-au luat începutul, de aceea cu privire la sorgintele existenței are drept să privească toate sub stigma unității.

(Va urma).

CRONICA.

Educația populară. În zilele trecute s'a deschis în Paris, la Sorbona, al doilea congres de educație

populară, — cel dintâi s'a ținut acum sunt doi ani în Milano — fiind prezenți și doi oameni de școală din România.

Se recunoaște pretutindenea — și aceasta se simte mai bine acolo, unde sunt multe instituțiuni și de stat și particulare, cari se ocupă de instrucția și educațiunea copiilor, cum sunt Franța, Anglia, Belgia, Germania, Svițera și Italia — că după școală vine viața, dar trecerea e grea, căci mult se uită din cele învățate! Se cer dar școale de adulți cari să nu lase pe copii de la meserii și nego! în uitare ci să-i cultive, dându-le mai ales cunoștințe necesare pentru viața de mai târziu, de părinte și bun cetățean.

Prin compararea și gruparea sistematică a diferitelor teorii și moduri cum și mijloace de aplicare, utilizate în deosebite țări, de sigur se va apropia idealul urmărit, mai ales dacă se va lucra sincer și cu interes, cum o fac diferitele asociațiuni, academii populare și societăți, cum sunt în țările culte, cari au de scop răspândirea culturii populare.

Nouă comună bisericească română. Î. urma concluzului tribunalului din Budapesta comuna Aranyág, aparținătoare până acum episcopiei sârbesti din Timișoara, cu toate că numai 37 suflete sunt sârbe, celelalte române, a trecut acum ca comună bisericească românească la metropolia noastră. Toată averea mișcătoare și nemiscătoare a bisericii a trecut odată cu biserica la — români.

Sfântul Sinod al bisericii autocefale gr. ort. române din România a fost convocat prin decret regal la București și a fost deschis Mercuri, prin mesaj de tron, cetit din partea dnului Morțun, ministru interimar de culte și instrucțiune publică, care ține locul domnului Haret, aflător în concediu.

La masa studenților din Brașov au fost primiți în anul acesta 60 de tineri români, de ambele confesiuni: 35 la prânz gratuit, iar ceilalți cubeneficiul de jumătate. Cheltuiala împreună cu aceste beneficii este de 8 mii cor., iar venitele anuale sigure sunt numai 5 mii cor., împrejurare, care ndeamnă pe direcțiunea gimnaziului din Brașov să solicite sprijinul publicului și al băncilor românești, ca să se poată suplini și lipsa de 3000 cor., ca în semestrul al II-lea să nu fie lipsit nici unul din cei 60 de acest ajutor atât de binevenit.

Casa cea mai mare din lume. În Paris sunt case pentru lucrători, supra numite „cazărmi“. Dar în Viena, casa ce poartă numele de „Treihaus“, situată în mahalaua „Wieden“ le întrece în proporțiile ei uriașe. Treihaus are 13 curți, 31 scări, 500 odăi și adăpostește 2112 persoane, din clasele societății. Un factor anume distribuie toată ziua scrisorile, ba încă ascultă și noaptea pentru vre-o scrisoare răătăcită.

Cronică bibliografică.

„Munca.“ Sub acest titlu apare la Saszszebeș o revistă care va îmbrățișa nizuințele meseriașilor noștri. Abonamentul pe an 6 cor Redactor responsabil Ioan Stanca.

A apărut „Luceafărul“ Nr. 20 cu următorul Sumar: Cat. Theodorian. Tătucu. Aron Cotruș. Cântec (poezie). I. Pădureanu. Strofe (poezie). O. C. T. Pictorul Aman. Victor Eftimiu. Din seara cu sfârșiri de stele (poezie). Oct. Goga. Tragedia omului de Emeric Madach (trad). O. C. - Tăslăuanu. Synnöve Solbakken de Björnsterne Björnson (trad). I. U. Soricu. Oceanul cântă (poezie). H. P. Petrescu Cântec. (poezie). Cronică: Un teatru studentesc de H. P. Petrescu. Filaret Musta episcop al Caransebeșului. Abecedar pentru analfabeți. Jubileul unui liceu din Basarabia. Știri — Poșta Reda-

ceții. — Poșta Administrației. Ilustrațiuni: T. Aman: Jocul bătutei, Moș Neagu, Țigancă, Bivoli, Chirigiu, După urzici, Mama pictorului, Pictorul T. Aman, de el însuși, Muzeul Aman.

A apărut revista populară „*Albina*” cu un cuprins bogat din care remarcăm: Ioan Kalinderu, Idei precise. Gr. Teodosiu, Cântecul noastre. Fl. Cristescu, Srisori către un învățător tânăr (Scrisoarea a 3-a) Dr. Lux, Vânătoarea de urși albi. Vintilă Brăteanu, Ordonanță și sfaturi sanitare. Sofia Nădejde, Indrumarea spre bine a copiilor și tinerilor. Ordin pentru trecerea în concediu a contigiențelor de sub arme, cărora le vine rândul. Pr. Ludovic Cosma, Monografia localității Adam Clissi. L., Telefonul fără sârmă. D. Teleor, Biserica Stavropoleos. V. S. Moga, Lucrările agricole pe luna Octomvrie. — Informațiuni. Din streinătate. Licitațiuni. Ilustrațiuni: Cu barca la vânt. — Urs alb împușcat. — Biserica Stavropoleos.

„*Familia Română*” revistă ilustrată apare în fie care săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (sfaturi, Curierul Modei, ghicituri.)

Abonații noi pot primi toate numerele dela început. Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23.

Concursuri.

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc cantoral dela a II școală de băieți din *Sânmiclăușul român* ppiatul Tinca ținutul Bihor cu termen de alegere **17/30 Noemvrie a. c.**

Pe lângă următorul salariu: 1. În bani gata 366 cor. 2. 6 holde pământ arător în valoare de 240 cor. 3. Pentru lucrarea pământului 60 cor. 4. 6 metri de lemne aduse acasă 48 cor. 5. Pentru fiecare conferință ori reuniune înv. 6 cor. 6. Stolele cantorale minimum 80 cor. 7. Pentru conducerea corului pe 3 ori 4 voci 25 cor. 8. Locuință și grădină în natură și să asigure folosirea cvinvenalelor competente.

Reflectanții se aviază a se prezenta în vre-o Duminecă ori Sărbătoare în sta biserică, spre ași arată dexteritatea în cele rituale; iară recursele instruite conform regulamentului să le subștearnă până la 12/25 Noemvrie a. c. Mult onoratului Domn Nicolae Rocsin protoprezbiter în Mēhkerék ținutul Bihor.

Dat din ședința com. parohial gr. or rom. din Sânmiclăușul român, ținută la 5/18 Octomvrie 1908.

Mihail Hașiaș
preș. com. par.

Nicolae Caciora
not. com. par.

În conțelegere cu mine: Nicolae Rocsin protoprezbiter.
—□— 1—3

Pe baza încuviințării Ven. Conz. Nr. 5647/1908 se escrie concurs pe parohia de *cl. II. Bontēști*, cu termen de **30 zile** dela prima publicare pe lângă următoarele emolumente:

1. Una sesiune pământ extravilan arător și fânaț. 2. Casa parohială cu intravilan și edificiile economice. 3. Stolele uzitate. 4. Întregirea dela stat 601 cor. respective 1401 cor. conform cvalificațiunei celui ales.

Doritorii de a recurge la aceasta parohie, au să-și înainteze recursele instruite regulamentar și adresate comitetului parohial din Bontēști, la oficiul protoprezbiteral din Buteni (Buttyin) în timpul indicat, având a-se prezenta în vre-o Duminecă ori sărbătoare în sf. biserică, — cu stricta observare a §-lui 20 din

Regul. pentru parohii, — spre ași arată dexteritatea în oratorie și rituale.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Traian I. Magier protoprezbiter.
—□— 1—3

Pe baza rezoluțiunei Venerabilului Conzistor eparhial Noul 5426/908 prin aceasta se escrie concurs pentru ndeplinirea parohiei devenită vacantă în *Utvin*, (pprezbiteratul Timișorii), în urma trecerei din viață a parohului Victor Russu, cu termen de **30 de zile** dela prima publicare în organul diecezan „Biserica și Școala.”

Beneficiul parohial se compune din folosirea nnei sesiuni parohiale, a birului uzitat și a ștolei după normativul șolar din vigoare, cari toate cu întregirea dotației dela stat asigură venitul pentru parohii de clasa I (pr. m. a.); deci dela recurenți se cere cvalificația prescrișă în § 17 p. 1. al Regulamentului pentru parohii. Alesul va avea să poarte dările publice, darea directă și celelalte dări după beneficiul său parohial.

Parohul ales va avea să săvârșească serviciul dumnezeesc în fiecare dimineață în s. biserică și să provadă în fără altă remunerație catihizația la școalele noastre confesionale din loc.

Recursele ajustate cu documentele originale de cvalificațiune sunt a se înainta la Prea On. oficiu pprezbiteral în Timișoara-Fabric; iar recurenții vor avea să se prezente cu observarea §-lui 20 din Regulment în s. biserică din loc, în vre-o Duminecă ori sărbătoare, spre a-și arată dexteritatea omiletică și rituală.

Dat din ședința comitetului parohial ținută în Utvin la 29 Iulie (11 August) 1908.

Comitetul parohial.

Cu consenzul pprezb.: Dr. Traian Putici pprezbiter.
—□— 1—3

Pentru îndeplinirea postului de paroh. în parohia de *cl. II. Bucea*, tractul ppopesc al Peștesului, prin aceasta se publică concurs cu termen **de 30 de zile** dela prima publicare.

Emolumentele: 1. Dela 75 num. de case, câte (1) una vică cucuruz sfârmat. 2. Folosirea cimiterului bisericeii și a unui pământ de sub Nr. catastral 747, lângă cimiter, cu un venit de 16 cor. 3. Stolele circa 80 cor. De locuință se va îngriji alesul. 4. Întregirea dotațiunei dela stat, după cvalificația alesului — Catihizarea în școală cu elevii de religiunea noastră, are s'o facă alesul fără nici o remunerație dela biserică ori dieceza.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie, să-și înainteze petițiile ajustate conform dispozițiunilor statutare și regulamentare în vigoare, adresate comitetului parohial din Bucea, subscrisului, în termenul concursual cu stricta observare a §-lui 20 din pomenitul Regulament; având dânsii a-se prezenta în sfânta biserică din Bucea, pentru a-și arată dexteritatea în cântare tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: Alexandru Munteanu, protoprezbiter.
—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei de *cl. II. Brusturi*, tractul ppopesc al Peștesului, se publică concurs cu termen **de 30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala.”

Emolumente: Pentru înmormântare mare dela 6—14 cor. 2. Dela înmormântare mică 2 cor. 3. Dela botez —80 fil. 4. Casă parohială cu grădină și supra-

edificate 70 cor. 5. Usufructul alor 14 jughere pământ parohial: 280 cor. 6. Birul preoțesc dela 110 numere $\frac{1}{2}$ v. bucate 136 cor. 7. 30 zile întregi lucru cu plugul 120 cor. 8. 60 zile întregi cu mâna 48 cor. 9. Stolele uzuale 200 cor. 10. Întregirea dotației dela stat, conform evaluației alesului — Darea erarială va solvi-o alesul. Se notează, că în școală ort. română din loc, alesul va prevedea catehizarea, fără altă remunerație.

Doritorii de a ocupa această parohie sunt poftiți, ca petițiile lor ajustate conform recerințelor statutare și regulamentare în vigoare, să le înainteze subscrisului în termenul concursual, adresate comitetului parohial din Brusturi, având dânsii a se prezenta în sfânta biserică de acolo, cu observarea strictă a §-lui 20 din Regulamentul pomenit, spre ași arată dexteritatea în cântare tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Muntean* protoprezbiter.
—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. II Călățe*, protoprezbiteratul Peșteșului, se publică concurs, cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Emolumente: 1. 20 jughere pământ estravilan, arător și fânaț; 2. Casă parohială cu supraedificate și intravilan parohial de jughere. 3. Dela 120 numere de case, dela fiecare câte-o vică cucuruz și o zi de lucru. 4. Ștolele uzuale până la 100 cor. 5. Întregirea dotației dela stat conform evaluației alesului.

Se observă, că alesul va prevedea catehizarea la școala ort. rom. din loc.

Doritorii de-a ocupa această parohie, petițiile lor ajustate conform prescrișelor statutare și regulamentare în vigoare, să le înainteze subscrisului, adresate com. par., din Călățe, având dânsii a se prezenta în s. biserică din loc, pentru a-și arată dexteritatea în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter.
—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. III din Cornițel*, tractul Peșteșului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumente: 1. Casă parohială cu 3 chilii, culină, grădină 40 cor. 2. Folosirea cimiterului 14 cor. 3. 9 și jumătate jughere catastrale pământ, parte arător, parte fânaț și pășune 100 cor. 4. Bir preoțesc dela 60 nre de case, tot câte-o vică cucuruz sfărmat à 2 cor. de tot 120 cor. 5. Ștole uzuale 60 cor. 6. Pășunarea alor 10 vite în pădurea comună 20 cor. 7. Din fondul „Venter“ pentru pomenire 8 cor. 8. 20 cară de lemne de foc, să și-le aducă liber. 9. Întregirea dotației dela stat, conform evaluației alesului. Se observă, că alesul va prevedea catehizarea la școala ort. rom. din loc.

Cei-ce doresc a ocupa parohia aceasta să-și înainteze petițiile adresate com. par., din Cornițel, subscrisului conform dispozițiilor Statutului Organic și al Regulamentului pentru parohii, până la termenul de sus, având a se prezenta în s. biserică din Cornițel, pentru a-și dovedi aptitudinile în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter
—□— 2—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *cl. III din Peștere*, tractul Peșteșului, se publică concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în organul oficios.

Emolumente: 1. Dela 100 numere de case câte una vică cucuruz sfărmat à 2 cor. 2. Dela 100 nre case câte 80 fil., ori o zi de lucru. 3. Pământ arător cam 5 jugh. 120 cor. 4. Un intravilan lângă biserică 30 cor. 5. Un cimiter mare 50 cor. 6. Ștole uzuale 30 cor. 7. Întregirea dotației dela stat, conform evaluației alesului.

Doritorii de a ocupa această parohie să-și înainteze petițiile lor, adresate com. par., din Peștere, subscrisului, conform dispozițiilor Statutului Organic și al Regulamentului pentru parohii, până la termenul de sus, având a se prezenta în s. biserică din Peștere, pentru a-și arată priceperea în cântare, tipic și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Alexandru Munteanu* protoprezviter
—□— 2—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III din Stracoș* protoprezbiteratul Orăzii mari cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. Casa parohială. 2. Folosirea alor 5 jugh. catastrale de pământ. 3. Stolele îndatinat și anume: dela botez 40 fileri, dela înmormântare mică 2 cor., dela înmormântare peste 7 ani, dela cei mai săraci 6 coroane, dela cei mijlocii 8 cor. și dela cei mai avuți 10 cor. 4. Dela cununii 4 cor. 5. Dela 75 numere de case câte 1 vică de cucuruz sfărmat à 2 cor. Întregirea dela stat pentru preoții fără 8 clase 590 cor. 08 fileri. Contribuția după pământul parohial o va solvi preotul ales.

Doritorii de a ocupa această parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiilor din regulamentul pentru parohii subsemnatului cel puțin cu 3 zile înainte de exprimarea termenului, având în acest interval a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sta biserică din Stracoș spre a-și arată dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.
—□— 3—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III din Spurcani*, protoprezbiteratul Orăzii-mari cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumentele sunt: 1. 24 jugh. pământ arător și fânaț c. dreptul de pășunat. 2. Dela 60 numere case câte o măsură bucate ori în bani câte 2 cor. 3. Dela funcțiunile obveninde în parohie stolele uzuale, și anume: dela înmormântare mică 2 cor. dela înmormântări mari dela 6—10 cor. dela cununii 4 cor. dela botez 1 cor. 4. Întregirea dotațiunei dela stat pentru preoți fără 8 clase în sumă de 596 cor. 62 fil. Contribuția după pământurile parohiale o va solvi alegândul.

Doritorii de a ocupa această parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiilor din regulamentul, pentru parohii subsemnatului oficiu cel puțin cu 3 zile înainte de spirarea concursului, având în acest interval a se prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sta biserică din Spurcani spre a-și arată dexteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.
—□— 3—3

Pentru îndeplinirea parohiei *Sântelec* din protopopiatul Orăzii-mari se escrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. 32 jugh. pământ arător și fânațe cu dreptul de pășunat; 2. dela 95 numere de case câte o măsură bucate; 3. Venitele ștolare uzuat, acestea emolumente împreună cu întregirea dela stat pentru candidați fără 8 clase în suma de 496 cor. 24 fil. dau un venit anual sigur recerut pentru parohie de cl. III. Contribuția erarială după pământul parohial o va solvi preotul alegând.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiilor din Regulamentul pentru parohii subsemnatului până cel puțin cu 3 zile înainte de alegere, având în termenul indicat a să prezintă în vre-o Duminecă ori sârbătoare în sta biserică din Sânteele spre a-și arăta desteritatea în cântare și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante din *Cotigleti*, protopopiatul Orășii-mari se escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. 10 jugh. pământ arător împreună cu dreptul de pășunat. 2. Dela 100 numere de case câte una măsură de bucate; venitele ștolare uzuat; aceste emolumente împreună cu întregirea stabilită din partea Înaltului Guvern, pentru candidații fără 8 clase cu suma de 48 cor. 32 fil. dau un venit anual sigur, recerut pentru parohie de cl. III. Contribuția erarială după pământul parohial o va solvi preotul alegând.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiilor din Regulamentul pentru parohii subsemnatului până cel puțin 3 zile înainte de expirarea termenului, având în acest timp a-să prezenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în biserică din Cotigleti spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

3—3

Pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III*, din *Bogeu*, protoprezbiteratul Orășii-mari se escrie concurs cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. Casa parohială cu supra edificatele intravilanului parohial. 2. 7 jugh. de pământ arător și fânați. 3. Dela 60 numere de case câte o măsură de bucate, ori în bani 2 cor. 4. Venitele ștolare uzuat. 5. Dreptul de pășunat pentru 16 vite și 12 me-uri de lemne aduse acasă, notându-se ca aceste numai în naturale le poate primi, fără a putea pretinde pentru aceste remunerațiune ori răscumpărare în bani. Întregirea de la stat pentru preoți fără 8 clase în suma de 597 cor. 02 fil.

Contribuția după pământul parohial o va solvi alegândul preot.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursele lor instruite conform dispozițiilor din Regulamentul pentru parohii subsemnatului oficiu cel puțin cu 3 zile înainte de expirarea termenului de concurs, având în acel timp a-se prezenta în vre-o

Duminecă ori sârbătoare în sta biserică din Bogeu spre a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

3—3

Se escrie concurs pentru îndeplinirea parohiei vacante de *clasa III* din *Almaș* protoprezbiteratul Orășii-mari cu termen de **30 de zile** dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. Dela 38 numere de case câte o măsură de cucuruz sfărâmat ori în bani câte 2 coroane. 2. 4 jugh. pământ arător cu dreptul de pășunat. 3. Zile de lucru, dela ceice au vite de tras câte o jumătate de zi cu carul ori cu plugul ori în bani 1 cor. 20 fil., iar dela cei fără vite de tras câte o jumătate de zi de lucru cu mâna, ori 30 fil. 4. Stolele îndatinate. 5. Folosirea intravilanului parohial, notându-se că, de cortel — până când comuna va fi în stare să zidească casă parohială să va îngriji preotul alegând. Întregirea dotațiunei dela stat pentru preot fără 8 cl. în sumă de 708 cor. 92 fil. Contribuția după pământul parohial o va solvi preotul alegând.

Doritorii de a ocupa aceasta parohie au să-și înainteze recursurile lor instruite conform dispozițiilor din Regulamentul pentru parohii, subsemnatului cel puțin cu 3 zile înainte de expirarea termenului de concurs, având recurenții a-se prezenta în sta biserică din Almaș pentru a-și arăta desteritatea în cele rituale și oratorie.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu: *Toma Pacala* m. p. protopop.

—□—

3—3

➔ **Compactor român în Arad** ➔

Iustin Ardelean

Strada Weitzer János Nr. 13.

Execută grabnic și prompt

tot soiul de lucrări, atingătoare de această branșă.

Legătură fină și durabilă.

➔ **Prețuri moderate.** ➔

36

